

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 12CoP/24/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1621202264
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Slováčková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2024:1621202264.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Slováčkovej a sudkýň JUDr. Ľubice Bundzelovej a Mgr. Andrey Hadnagyovej, v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti: A. B., nar. XX. XXXXXXXX XXXX a B. B., nar. X. XXXXXXXX XXXX, obe pobytom u matky, zastúpené procesným opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vazovova 7/A, Bratislava, matky: B. B. C., nar. XX. XXXXXXXX XXXX, trvale pobytom D. XXXX/XX, E., a otca: F. B. B., nar. X. XXXX XXXX, trvale pobytom G. XX/X, E., zastúpený splnomocnenkyňou: Advokátska kancelária VERIONS, s.r.o., so sídlom Radvanská 21, Bratislava, IČO: 47 239 441, o uložení výchovného opatrenia, o odvolaní otca proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I z 3. marca 2022 č.k. 7P/1/2021-530, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie potvrdzuje.

II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým uznesením súd prvej inštancie výrokom I. návrh otca na uloženie výchovného opatrenia zamietol a výrokom II. žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanovením § 52, § 57, § 58, § 111 písm. l) z. č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „Civilný mimosporový poriadok“), čl. 5, § 37 ods. 1 a ods. 2 písm. d) z. č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „Zákon o rodine“), čl. 8 ods. 1 a ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Vecne dôvodil, že otec sa návrhom v znení súdom prvej inštancie pripustenej zmeny (na pojednávaní 3. marca 2022 – pozn. odvolacieho súdu) domáhal uloženia povinnosti maloletým A. a B., ako aj ich matke podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v trvaní dvanásť mesiacov, v rozsahu najmenej jednej hodiny každý kalendárny týždeň, za účelom odstránenia odmietania otca, starých rodičov a maloletých súrodencov H. a B. maloletými, obnovenia osobného styku medzi maloletými a otcom vrátane starých rodičov a ich maloletých súrodencov, a nápravy následkov dlhoročného odlúčenia otca, starých rodičov a detí a konfliktov v rodine, ktoré maloleté v dôsledku ich rozvíjajúcej sa psychiky nie sú schopné vo vnútornom prežívaní sami zvládnuť, a tým pomôcť maloletým prekonať ich negatívne pocity, vyrovnáť sa s nimi a napraviť aj ich zjavne narušené vzťahy k otcovi, starým rodičom a maloletým súrodencom. Vo vzťahu k matke žiadal výchovné opatrenie uložiť aj za účelom odstránenia komunikačných problémov medzi rodičmi vyplývajúcich najmä z jej výrazne negatívneho vzťahu k otcovi manifestovaného aj pred maloletými a za účelom pomoci matke pochopiť a akceptovať fakt, že vo výchove a individuálnom osobnostnom vývoji maloletých má otec, starí rodičia a maloletí súrodenci nezastupiteľnú úlohu, čím môže dôjsť tiež k zlepšeniu riešenia problémov a konfliktov, ktoré sa nebudú prenášať na maloleté a k zmierneniu tenzie medzi rodičmi. Matke žiadal uložiť i povinnosť zabezpečiť účasť maloletých na realizácii výchovného opatrenia. Zároveň navrhol žiadnemu z účastníkov konania nepriznať nárok na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že návrhu otca nie je možné

vyhovieť z dôvodu, že takéto rozhodnutie by nenašlo oporu vo výsledkoch vykonaného dokazovania a nebolo by súladné s najlepším záujmom maloletých. Naviac by, vzhľadom na zistenú situáciu týkajúcu sa prežívania maloletých a ich odmietavého postoja k otcovi, bolo zrejme nevykonateľné. V prejednávanej veci nebolo preukázané, že by bol splnený niektorý z materiálnych predpokladov pre uloženie výchovného opatrenia upravený v ustanovení § 37 ods. 1 Zákona o rodine. Nebolo preukázané žiadne nevhodné správanie maloletých a matky. Maloleté s otcom nekomunikujú. Z dokladov vystavených Základnou školou v I. k prvému polroku školského roka 2021/2022 vyplýva, že obe maloleté majú veľmi dobré správanie, pričom A. bola udelená i pochvala od triedneho učiteľa. Ich najhoršia známka je chválitebná. Nevhodným správaním nie je to, že si odmietajú prevziať od otca dary k sviatkom, nakoľko odovzdanie týchto darov podmienil otec návštevou v jeho domácnosti, čo je vzhľadom na dlhodobý postoj maloletých k otcovi nerealizovateľné. Nebolo preukázané ani nevhodné správanie sa matky. Matka uviedla, že s otcom komunikuje prostredníctvom správ, v ktorých ho informuje o maloletých a o ich voľnočasových aktivitách. O otcovi sa matka vyjadruje pozitívne, čo korešponduje aj so závermi znalca Mgr. Balka v znaleckom posudku č. 46/2015. V konaní nebolo taktiež preukázané porušovanie povinností rodičov vyplývajúcich z ich rodičovských práv a povinností, zneužívanie rodičovských práv a povinností zo strany rodičov, ani skutočnosť, že rodičia nemôžu plniť povinnosti vyplývajúce z ich rodičovských práv a povinností. Zároveň nebolo preukázané, že by sa matka nestarala o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývin maloletých, resp. že by nechránila záujem maloletých. Z lekárskeho správ z 25. novembra 2021 a 23. decembra 2021 vyplynulo, že maloleté sú v starostlivosti detskej psychiatričky B. J. G., ktorú navštevujú aj v rámci potrebných kontrol. Tiež bolo preukázané, že maloletým matka zabezpečila aj psychologickú starostlivosť u K. L. z Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Malacky a v prípade maloletej B. tiež v poradni orientujúcej sa na otázky identity pohlavia u B. F. J. G. z Iniciatívy Inakosť. Zabezpečovanie výživy zo strany matky medzi účastníkmi nebolo sporné. Otec mal v konaní za to, že pre uloženie výchovného opatrenia postačuje výlučne splnenie podmienky v návetí ustanovenia § 37 ods. 2 Zákona o rodine, t. j. uloženie takéhoto výchovného opatrenia je potrebné v záujme maloletého dieťaťa. Súd prvej inštancie sa s týmto izolovaným chápaním odseku 2 v kontexte celého ustanovenia § 37 Zákona o rodine nestotožnil. Dodal však, že aj keby sa splnenie materiálnych požiadaviek nevyžadovalo, vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že je potrebné v záujme maloletých uložiť navrhované výchovné opatrenie. Zo znenia ustanovenia § 37 ods. 2 Zákona o rodine zároveň nevyplýva obligatórna povinnosť súdu uložiť výchovné opatrenie, a to i s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudského práva k čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (napr. rozsudok vo veci Voleský proti Českej republike z 29. júna 2004, rozhodnutie vo veci Kapr proti Českej republike z 28. marca 2006, rozsudok vo veci Fiala proti Českej republike z 18. júla 2006). Súd prvej inštancie vec posudzoval cez prizmu záujmu maloletých s poukazom na čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa v spojení s čl. 5 Zákona o rodine. Z hľadiska kritéria úrovne starostlivosti o dieťa podľa čl. 5 písm. a) Zákona o rodine konštatoval, že uloženie výchovného opatrenia by mohlo mať vplyv na úroveň starostlivosti o maloleté. Absolvovanie navrhovaného výchovného opatrenia by si vyžiadalo zvýšenú zdravotnú a psychologickú starostlivosť v súvislosti neprimeraným tlakom na maloleté pre nanútenú účasť na poradenstve. Splnenie tohto kritéria preto treba hodnotiť v neprospech maloletých. Uloženie navrhovaného výchovného opatrenia by nebolo v záujme maloletých ani z hľadiska kritéria bezpečia a stability prostredia, v ktorom sa zdržiavajú, v zmysle čl. 5 písm. b) Zákona o rodine. Maloleté sa môžu cítiť ohrozené tým, že ich chce otec odňať matke, čo bude stále pretrvávať, ak bude otec matku sponchybňovať, útočiť na jej psychické zdravie, prejavovať voči nej nielen výraznú nedôveru a nepriateľské ladenie. Z dokazovania nevyplývala na strane otca v tomto smere žiadna zmena. Rovnaký záver možno prijať aj vo vzťahu ku kritériu podľa čl. 5 písm. c) Zákona o rodine, kedy v existujúcich okolnostiach, bez zmeny ktorú otec dokazovaním nepreukázal, by bola narušená ochrana duševného, telesného a citového vývinu maloletých. Vzhľadom na skutočnosť, že maloleté sú v starostlivosti detského psychiatra, faktor podľa čl. 5 písm. d) Zákona o rodine svedčí v prospech nepodporovania vzniku situácií, ktoré budú zasahovať do duševného a psychického stavu maloletých. Kritériá najlepšieho záujmu dieťaťa podľa čl. 5 písm. e) Zákona o rodine tiež nie sú splnené, nakoľko nebola preukázaná žiadna zmena v prístupe, popísanom znalcom a odporúčanom aj ostatnými zainteresovanými odborníkmi, a preto v aktuálnej situácii by nútením do realizácie psychologického poradenstva proti vôli maloletých dochádzalo naďalej k zásahom do ich duševnej, telesnej a citovej integrity. Kritérium podľa čl. 5 písm. g) Zákona o rodine svedčí v prospech neuloženia navrhovaného výchovného opatrenia, pretože maloleté odmietajú navrhované výchovné opatrenia. Vyjadrenia maloletých sú v zhode s vykonaným dokazovaním a ich dlhodobým postojom. V prípade kritérií podľa čl. 5 písm. f) a i) Zákona o rodine tieto súd prvej inštancie vnímal neutrálne. Iba kritérium podľa čl. 5 písm. h) Zákona o rodine vyznieva v prospech navrhovaného

výchovného opatrenia, avšak len zdanlivo, pretože v ideálnom prípade by malo umožniť vyvíjanie väzieb s otcom, súrodencami maloletých, ktoré má otec so súčasnou manželkou a starými rodičmi z jeho strany. Možnosť rozvíjať tieto väzby s ohľadom na všetky okolnosti nie je však jediným alebo rozhodujúcim faktorom, ale všetky treba vnímať vo vzájomnej spojitosti. Niet preto dôvodu na vyhovnenie návrhu v situácii, kedy matka s maloletými, ktoré sú už i tak v početnej starostlivosti psychológov a psychiatra, by sa mali podrobiť výchovnému opatreniu, t. j. ďalšiemu poradenstvu, kým otec, ktorý od ostatnej ingerencie súdu v konaní riešiacom styk s maloletými neprešiel vôbec žiadnou sebareflexiou, by zatiaľ čakal na výsledok nanúteného poradenstva spolu so súčasnou manželkou, maloletými deťmi z druhého manželstva a jeho rodičmi. Z toho, čo otec opakovane prezentoval na pojednávaní sa javí, že otec má viac starosť o to, ako svojím maloletým deťom z aktuálneho manželstva vysvetlí, že majú ďalšie dve staršie sestry (t. j. maloleté), čím do popredia umiestnil záujem svojich mladších detí a svojich rodičov pred skutočnými potrebami maloletých. Mylné a nepreukázané je tvrdenie otca, že stav maloletých je dôsledkom výchovného pôsobenia matky. Aktuálny stav maloletých je výslednicou viacerých faktorov, nielen tráum z minulosti, na ktoré poukazovali maloleté, ale tiež dôsledkom aktuálnych situácií v rodine, v škole, v súvislosti so zaradením do rovesníckej skupiny, prvé lásky, a pod., ktoré súvisia s vekom a emočným prežívaním maloletých v období začiatku dospievania. V rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 5. augusta 2020 č. k. 3P/15/2015-1702, v ktorom sa rozhodovalo o návrhu otca na zverenie maloletých do jeho starostlivosti, bolo konštatované, že vzťah otca s maloletými nemá potencialitu napredovať a zlepšiť sa, ak bude otec pokračovať v kontinuálnom obviňovaní matky a jej označovaní za jediného vinníka neželaného stavu, resp. stavu, do akého dospel vzťah otca s maloletými bez toho, aby otec sebarefektívne rešpektoval pokyny a odporúčania odborníkov. Zo znaleckého posudku znalca Mgr. Balka č. 45/2015 vyplynulo, že otec bol v rámci interview ako súčasť vyšetrenia ťažšie usmerniteľný, naliehavý, so zvýšenou tendenciou podrobne popísať a ilustrovať vlastnú interpretáciu prežitých udalostí. O matke sa vyjadroval otvorene kriticky, obviňujúco, upodozrievajúco a devalvujúco s výraznými negatívnymi sprievodnými emotívnymi prejavmi, neodkloniteľne ju obviňoval z manipulácie maloletých voči nemu, pričom jeho nálada kolísala do rozladenosti a dráždivosti. Celkový prejav otca pri vyšetrení vyhodnotil znalec ako emotívny až hostilný najmä pri ulpievavom kritizovaní osobných charakteristík a rodičovských kompetencií matky. V čase vyšetrenia pri konfrontácii s problematikou rodičovskej problematiky imponoval emočne nestabilne s impulzívnou afektivitou a sklonom k verbálnej heteroagresivite. To korešponduje s tým, ako popísal znalec vzťah maloletej A. k otcovi. Ten sa snažil komplikovaným spôsobom A. vysvetliť, aká je súčasná situácia pre neho dôležitá, bol naliehavý, Nevhodným spôsobom pred maloletými otváral problémy súvisiace s rozdielnymi výchovnými predstavami rodičov (aj v správe Linky detskej istoty, n. o. z asistovaných kontaktov z 10. novembra 2017 sa neodporúčalo, aby rodičovské nezhody neriešili v prítomnosti detí). Pri presviedčaní A. menej citlivým spôsobom zdôrazňoval svoje potreby, pričom A. nemohla rozumieť problematike nepriamo naznačovanej otcom. Jeho prejav vnímala ako nátlakový. U otca bolo tiež v masívnej miere prítomné prenášanie zodpovednosti za nerealizovanie jeho styku maloletej A., ktorý matku obviňoval z ovplyvňovania a manipulácie maloletej vo vzťahu k nemu, čo malo podľa otca viesť k odmietaniu kontaktu maloletej A. s ním. Zvýšené vzťahovačné nastavenie otca a upodozrievanie matky bolo zvýraznené do miery brániacej otcovi racionálne a konštruktívne vyhodnotiť situáciu maloletej, jej psychické ťažkosti vyžadujúce si odbornú intervenciu. V tomto zmysle sa konanie otca znalcovi javilo ako nedostatočne reflektujúce potreby maloletého dieťaťa, viac sa zameriaval na devalvovanie charakteristík a kompetencií matky. V správe Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, referátu poradensko-psychologických služieb pre pracovisko Bratislava I z 26. júna 2018 je uvedené, že od podania priebežnej správy nedošlo k žiadnej výraznej zmene v postojoch ovplyvňujúcich komunikáciu medzi rodičmi maloletých a vytváraní vzťahových väzieb medzi maloletými a otcom. Z vykonaného dokazovania nebolo nijako preukázané, že by sa na strane otca na uvedenom kritickom prístupe k matke a na naliehavom prístupe k maloletým čokoľvek zmenilo. Podľa znaleckého posudku znalca Mgr. Balka č. 17/2017 osobnosť otca vykazuje znaky abnormnej organizácie s impulzívnymi a narcistickými rysmi, s ktorými viac korešponduje jeho sebaapresadzujúce, egocentrické a konfliktogénne správanie. Preto sa správanie otca javí v kontexte znaleckého posudku Mgr. Balka č. 46/2015 ako stále nedostatočne reflektujúce potreby maloletého dieťaťa. Podľa súdu prvej inštancie k zmene nemôže dôjsť, kým nedôjde k zmene správania na strane otca. Aj v znaleckom posudku č. 10/2018 znalec PhDr. Karol Kleinmann vyslovil predpoklad, že otec je zameraný skôr na výkon a zisk, než na interpersonálne vzťahy. Podľa znalca má otec zníženú schopnosť pripúšťať si emócie a prejavovať ich voči druhým. Môže klásť zvýšený dôraz na jednoduché a neosobné aspekty. Podľa súdu prvej inštancie bolo preukázané, že maloleté sú silne emočne viazané na matku, hľadajú u nej oporu, dôverujú jej. Vyplýva to napr. zo znaleckého posudku Mgr. Balka č. 46/2015, ale aj správy Linky detskej istoty, n. o. z 10. novembra

2017. Zo správ odborníkov, v starostlivosti ktorých sú v súčasnosti maloleté, bolo zistené, že predmetom tejto starostlivosti nie je poradenstvo smerujúce k obnoveniu vzťahu medzi otcom a maloletými. Podľa správy Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Malacky z 22. februára 2022 obe maloleté prezentujú dlhodobu na stretnutiach veľmi negatívny vzťah k otcovi a odmietajú otcovi hovoriť. Ich stretnutia boli a sú zamerané na riešenie ich aktuálneho emočného stavu, rovesníckych vzťahov, školských problémov. Vzhľadom na dlhodobý stav maloletých a sústavné odmietanie kontaktu s otcom nie je vhodné, ani potrebné nariadenie povinného odborného psychologického poradenstva za účelom odstránenia odmietania otca s maloletými. Tento záver korešponduje s vyjadrením F. B. J. G., psychológa z Iniciatívy Inakosť z 23. februára 2022, ktorý uviedol, že stav maloletej B. je veľmi krehký a akýkoľvek tlak, ktorý ide proti jej rozhodnutiam, bude mať na ňu negatívne psychické dôsledky. Tieto závery sa nijako neodchyľujú od skutočností zistených z dôkazov, ktoré predložil k návrhu otec a z ktorých viaceré boli predmetom dokazovania aj v iných konaniach prebiehajúcich medzi účastníkmi. Z vykonaného dokazovania teda nebola nijako preukázaná potreba pre uloženie výchovného opatrenia tak, ako to predpokladá návrh § 37 ods. 2 Zákona o rodine. Uloženie samostatného výchovného opatrenia matke by za týchto okolností nemalo taktiež žiaden zmysel. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie poriadku tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania.

2. Uznesenie súdu prvej inštancie napadol riadnym a včasným odvolaním otec maloletých z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) Civilného sporového poriadku a § 62 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku. Namietal, že súd prvej inštancie sa pri znaleckom posudku Mgr. Balka č. 45/2015, správy Linky detskej istoty, n.o. a správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, referátu poradensko-psychologických služieb pre pracovisko Bratislava I sústredil iba na časti vytrhnuté z kontextu, ktoré ho vykresľujú v negatívnom svetle a ako jediného, kto mal svojim správaním a postojmi zapríčiniť súčasný stav. Argumentácia súdu prvej inštancie, že maloleté sa môžu cítiť ohrozené tým, že ich chce odňať matke, neobstojí, nakoľko v predmetnej veci sa nerozhoduje o úprave styku otca s maloletými. Predmetom konania je vytvorenie reálnych predpokladov pre obnovenie kontaktu maloletých a otcom, ich súrodencami a so starými rodičmi, pričom by akceptoval, ak by sa kontakt začal obnovovať najprv na úrovni maloletých s ich súrodencami. Obavy maloletých nesúvisia s predmetom konania. Informácie o konaniach môžu mať výlučne od matky, ktorá v nich vzbudzuje bezdôvodne obavy, čo môže u maloletých vyvolať konflikt lojality. Jedná sa teda o ďalší dôvod na uloženie výchovného opatrenia matke. Vyššie uvedená konštatácia súdu prvej inštancie je navyše nepreskúmateľná z dôvodu absencie špecifikovania konkrétneho konania otca. Nakoľko maloleté navštevujú detského psychiatra, navrhoval v konaní, aby výchovné opatrenie bolo realizované psychológom so špecializáciou na detskú klinickú psychológiu. Realizácia takéhoto výchovného opatrenia by sa tak stala súčasťou zdravotnej starostlivosti o maloleté. S poukazom na ustanovenie § 2 ods. 1 z. č. 199/1992 Z. z. o psychologickú činnosť a Slovenskej komore psychológov v znení neskorších predpisov a bod 38 písm. c) Prílohy č. 1 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 84/2016 Z. z. je poskytované psychoterapie a odbornej klinicko-psychologickej činnosti špecializovanou činnosťou, ktorou sa poskytuje zdravotná starostlivosť. Otec ďalej uviedol, že zmyslom a účelom navrhovaného výchovného opatrenia nie je len sanácia vzťahu maloletých k nemu, ale aj voči ich súrodencom a starým rodičom. V konaní preukázal existenciu silného rodinného putá medzi ním a maloletými počas striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Od zverenia maloletých do výlučnej starostlivosti matky sa však jeho osobný kontakt s maloletými postupne redukoval až do štádia, že sa styk už viac ako štyri roky vôbec nerealizuje. Rodinné puto medzi ním a maloletými je nepochybne preukázané, je ich biologický i právny otec, čo nebolo ostatnými účastníkmi konania spochybnené. Nie je preto zrejme, prečo sa súd prvej inštancie snaží vytvoriť dojem, že uloženie výchovného opatrenia nemá zmysel, keďže otec s maloletými nemá vzťah či rodinné puto. Porušenie putá je zapríčinené vydávaním, potvrdzovaním či zmenou rozhodnutí o nariadení neodkladných opatrení zo strany Okresného súdu Bratislava I a Krajského súdu v Bratislave. Neurčenie styku a časové obmedzovanie účinnosti vydaných neodkladných opatrení spolu s priťahmi v konaní viedlo k porušovaniu základných práv a slobôd maloletých i otca. Nie je pravdou, že by odovzdanie darov maloletým podmieňoval osobným stretnutím s nimi. Uvedené vyplýva z elektronickej komunikácie s matkou, ktorú predložil s vyjadrením z 24. februára 2022 a rozporoval to aj na pojednávaní. Nestotožnil sa s konštatáciou súdu prvej inštancie, že navrhované výchovné opatrenie má charakter sankcie namierenej voči matke a maloletým, pričom on, ktorý neprešiel žiadnou sebareflexiou, by pri takto nariadenom výchovnom opatrení iba čakal na výsledok nanúteného poradenstva s členmi svojej rodiny. V konaní sa opakovane vyjadril, že je pripravený poskytnúť akúkoľvek potrebnú súčinnosť v rámci realizácie výchovného opatrenia. V konaniach vedených na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 3P/15/2015 a sp. zn. 3P/219/2016 sa dobrovoľne podrobil výchovnému opatreniu realizovanému

Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, nakoľko matka podmienila svoju účasť na výchovnom opatrení jeho účasťou. Návrh nepodal z dôvodu spôsobia ujmy účastníkom konania, ale z dôvodu vyčerpania všetkých prostriedkov, na základe ktorých by mohlo dôjsť k dobrovoľnému obnoveniu styku. Súd prvej inštancie sám konštatoval, že aktuálna odborná pomoc poskytovaná maloletým nie je žiadnym spôsobom zameraná na sanáciu a obnovenie vzťahov v rodinách oboch rodičov a ani sa nezameriava na príčiny rozpadu týchto vzťahov. Počas trvania osobnej starostlivosti matky o maloleté nedošlo k zlepšeniu ich psychického stavu. Maloletá A. sa koncom roka 2021 dobrovoľne za účasti matky dostavila k svojej ošetrojúcej psychiatrické, pričom udávala, že rozmýšľa, že si sama ublíži a dobrovoľne sa dožadovала hospitalizácie na klinike detskej psychiatrie (v tejto súvislosti opisovala svoje školské problémy a stav v rodine matky). Súd prvej inštancie mohol uložiť výchovné opatrenia aj v kratšom trvaní a/alebo nižšej frekvencii poskytovania odbornej pomoci, pričom ho mohol aj zrušiť, ak by k splneniu jeho účelu došlo skôr. Súd prvej inštancie stanovil tri podmienky, za splnenia ktorých tvrdí, že štát je zbavený povinnosti vyvíjať snahu alebo vynucovať účasť maloletých na výchovnom opatrení, a to že zainteresovaní odborníci účasť na ďalšom poradenstve neodporúčajú, spoluprácu maloletých nemožno v žiadnom prípade očakávať a že z vykonaného dokazovania je zrejme, že uloženie výchovného opatrenia nie je v ich záujme. Pod zainteresovanými odborníkmi mal súd prvej inštancii zrejme na mysli B. L. a B. F. G.. Ošetrojúca psychiatrická maloletých B. G. sa k veci na výzvu súdu prvej inštancie nevyjadrila. B. L. a B. G. však nie sú odborne spôsobilí poskytovať potrebnú psychoterapiu ani vykonávať klinickú psychologickú činnosť, keďže na to nemajú potrebnú kvalifikáciu ani prax. B. L. sa v rámci jej výsluchu v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 3P/15/2015, vyjadrila, že je školskou psychologičkou a nevykonáva psychoterapeutickú prax. Uvedené potvrdzuje taktiež absencia ich zápisu v Slovenskej komore psychológov. Obaja zhodne uviedli, že v rámci poskytovaného poradenstva nepracujú v smere zistenia príčin odmietania otca maloletými a predmetom poradenstva (nie terapie) nebolo ani nie je obnovenie kontaktu otca s maloletými. Stretnutia s nimi nevedú k náprave negatívneho vzťahu maloletých voči ich súrodencom ani k akejkoľvek sanácii predtým pozitívneho vzťahu maloletých voči ich starým rodičom. B. L. sa vôbec nevyjadrila k zvyšným dôvodom na uloženie výchovného opatrenia (odmietanie súrodencov a kontaktu so starými rodičmi). Otec v konaní namietal formuláciu otázky položenej zo strany súdu prvej inštancie vyzvaným subjektom („či stav maloletých odôvodňuje uloženie výchovného opatrenia v nasledujúcom znení...“), nakoľko ide o právne posúdenie veci. Navyše k tejto otázke by sa mohol kvalifikovane vyjadriť iba odborník z oblasti detskej klinickej psychológie, príp. detskej psychiatrie, nie poradenský psychológ, resp. osoba, ktorá vôbec nie je odborníkom v danej oblasti. Vyjadrenie B. G. k tejto otázke preto nemal súd prvej inštancie vôbec brať do úvahy pri hodnotení vykonaných dôkazov. Súdom prvej inštancie uvádzaná psychologická intervencia iniciovaná matkou je realizovaná u školskej psychologičky K. L., ktorá sa opakovane vyjadrila, že nemá záujem o spoluprácu s otcom a vo vzťahu k otcovi vychádzala len z informácií podaných matkou a maloletými. Nakoľko B. L. ani B. G. nie sú psychoterapeutmi, ani detskými klinickými psychológmi, maloletým nie je poskytovaná dostatočná odborná psychologická pomoc. Súd prvej inštancie bližšie neskúmal, či sa na základe poskytovaného poradenstva psychický stav maloletých zlepšuje a či je táto psychologická pomoc skutočne odbornou pomocou tak, ako ju definuje legislatíva. Vychádzajúc aj z obsahu spisu v konaní sp. zn. 3P/15/2015 dochádza k zhoršovaniu psychického zdravia maloletých. Z vyjadrenia B. L. je zrejme, že maloletá B. si k nej zjavne nevybudovala taký vzťah, aby ďalej pokračovala v stretnutiach, ktoré sa viac ako rok nerealizujú. Z lekárskej správy pedopsychiatričky B. G. vyplýva, že B. L. maloletej A. nepomohla, nakoľko jej zdravotný stav sa po psychickej stránke zhoršil natoľko, že sa dožadovала hospitalizácie na klinike detskej psychiatrie a ošetrojúca detská psychiatrická jej zvýšila psychofarmakologickú liečbu. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že spoluprácu maloletých nemožno v prípade uloženia výchovného opatrenia očakávať. Podľa otca nie je známe, akým spôsobom bola táto skutočnosť v konaní preukázaná. Ak to maloleté uviedli v rámci ich výsluchu, ide o dôkaz, ku ktorému sa z dôvodu nezákonného postupu súdu nemohol vyjadriť. Maloleté deti častokrát prejavujú neochotu k mnohým činnostiam, ktoré sú však pre ich rozvoj prospešné, čo však nie je zákonným dôvodom pre zamietnutie návrhu. Ak je negatívnym prvkom vo vzájomných vzťahom, ako je možné, že nedošlo k zlepšeniu zdravotného stavu maloletých, ak s ním nemajú žiadnu interakciu už viac ako štyri roky a takmer sedem rokov sú pod výlučným výchovným pôsobením matky. V konaní sp. zn. 3P/57/2017 nebolo zatiaľ meritórne rozhodnuté o úprave styku starých rodičov s maloletými. Na jeho strane i jeho rodiny neexistuje žiadna prekážka (napr. skutočnosti odôvodňujúce zákaz styku alebo výraznejšie obmedzenie rodičovských jeho práv), ktorá by mohla brániť uloženiu výchovného opatrenia. Matka v maloletých nepodporuje zmenu správania sa a ich postoja k nemu a jeho rodine. Súd prvej inštancie selektívne vybral iba tie časti a hodnotenia dôkazov vykonané súdom v konaní sp. zn. 3P/15/2015, ktoré vyznievajú v neprospech otca bez toho, aby ich konfrontoval so závermi tohto dokazovania a

preukázaným aktuálnym (ne)konaním ostatných účastníkov konania. Zároveň opomenul, že výchovné opatrenie malo smerovať aj k obnoveniu vzťahu maloletých k starým rodičom a vytvoriť základ pre vznik vzťahu s ich súrodencami. Negatívny postoj maloletých voči týmto rodinným príslušníkom nebol súdom preskúmaný a z odôvodnenia ani nevyplýva, že by postoj maloletých voči nim bol dôvodný. Súrodenci H. a B. majú právo poznať a budovať si vzťah s maloletými. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia nie je zrejmé, či súd prvej inštancie vykonal test proporcionality medzi najlepším záujmom maloletých B. a H. a údajným najlepším záujmom maloletých. Súd prvej inštancie bližšie nešpecifikoval, k akej zmene správania by na strane otca malo dôjsť a aký subjekt následne vyhodnotí, či zmena na strane otca je dostatočná, aby bolo možné uvažovať o ďalších krokoch pre obnovenia jeho kontaktu s maloletými. Znalec Mgr. Balko v konaní sp. zn. 3P/15/2015 uviedol, že je v záujme maloletých, aby sa s otcom stretávali aj v prípade, ak tento svoje názory a postoj nezmení. Podľa otca nemožno očakávať, že matka bez uloženia a realizácie výchovného opatrenia svoj postoj k nemu zmení. Jej výchovné prostredie je zodpovedné za súčasné názory maloletých na neho a jeho rodinu. Ak súd prvej inštancie považoval za jeden z rozhodujúcich dôkazov vyjadrenia odborníkov, mal vykonať dokazovanie prostredníctvom odborníkov z oblasti detskej klinickej psychológie alebo detskej psychiatrie postupom podľa § 206 a nasl. Civilného sporového poriadku. Záonné kritériá pre odborné vyjadrenie nespĺňa ani vyjadrenie procesného opatrovníka, ktorého nie je možné zamieňať za odborne spôsobilú osobu v zmysle procesnoprávných predpisov na podávanie vyjadrení pre potreby posudzovania skutočností, na ktoré treba odborné znalosti. Z odôvodnenia uznesenia súdu prvej inštancie nie je zrejmé, ako sa vysporiadal so skutočnosťou, že znalecké posudky, lekárske správy vrátane prepúšťacej správy maloletej A. z kliniky detskej psychiatrie, ako aj správy z asistovaných kontaktov vykonané v konaní sp. zn. 3P/15/2015 odporúčali, že je v záujme maloletých, aby mali s otcom dobrý vzťah a nie je žiaden dôvod na tak negatívny postoj maloletých voči otcovi a jeho rodine. V tejto súvislosti otec poukázal na uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 4. mája 2015 č. k. 3P/15/2015-122, uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 29. júna 2015 č. k. 11CoP/285/2015-194, uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 24. septembra 2015 č. k. 3P/15/2015-230, uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. októbra 2015 č. k. 11CoP/620/2015-249, uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 9. septembra 2016 č. k. 20CoP/113/2016-461 a uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 14. júna 2017 č. k. 3P/15/2015-714. Súd prvej inštancie si zo znaleckého posudku PhDr. Kleinmanna účelovo vybral jednu časť, ktorá ani nebola uvedená v závere znaleckého posudku, pričom súd prvej inštancie nevyhodnotil dané skutočnosti v súvislosti s celkovým záverom tohto posudku. Podľa znalca osobnostné charakteristiky otca nevykazujú patologické znaky, nenasvedčujú pre poruchu osobnosti a otec má primerané osobnostné predpoklady na zabezpečenie riadnej výchovy maloletých dcér vrátane relatívne dobrej emocionálnej diferencovanosti so zastúpením vyššími citmi, ako i schopnosťou komunikovať i hrať sa s deťmi. Otec mal za to, že súd prvej inštancie by nemal brať do úvahy závery znalca Mgr. Balka v znaleckom posudku č. 17/2017, ktoré uviedol v napadnutom uznesení, nakoľko otec sa so znalcom v rámci prípravy vypracovania posudku č. 17/2017 nestretol, preto ho znalec ani nemohol hodnotiť a už vôbec ho nemohol hodnotiť inak, ako ho hodnotil v posudku č. 46/2015. Súd prvej inštancie by mal snahu znalca Mgr. Balka negatívne vykresliť otca vnímať vo vzťahu k výsledku prešetrenia sťažnosti otca na znalca Ministerstvom spravodlivosti SR, keď bol Mgr. Balko upozornený na chyby pri vypracovávaní znaleckého posudku a dôsledky, ktoré to pre neho v budúcnosti bude mať. Otec sa nestotožnil ani s tvrdeniami súdu prvej inštancie o jeho útokov na psychické zdravie matky. V konaní sp. zn. 3P/15/2015 matka predložila nepravdivé písomné vyjadrenie psychiatra B. M. o tom, že nie je psychiatrickým pacientom a nie je u neho liečená, hoci neskôr sa preukázalo, že matka bola týmto psychiatrom aj psychofarmakologicky liečená. Matka explicitne zamlčala v časti rodinnej anamnézy maloletej A., že ona sama je dlhoročný psychofarmakologicky liečený psychiatrický pacient v zásade s podobnou možno až rovnakou psychiatrickou diagnózou. Rovnako nič neuviedla ani pediatričke. Upozornenie na tieto skutočnosti zo strany otca nie je možné považovať za útok na psychické zdravie matky. Nie možné sa taktiež stotožniť s právnym názorom súdu prvej inštancie, že navrhované výchovné opatrenie je možné uložiť iba za predpokladu splnenia aspoň jednej z podmienok ustanovených v § 37 ods. 1 Zákona o rodine. Ustanovenie § 37 ods. 2 Zákona o rodine žiadnym spôsobom neodkazuje na ustanovenie § 37 ods. 1 Zákona o rodine a v úvodnej vete ako všeobecnú podmienku pre možnosť uloženia rôznych výchovných opatrení v tomto ustanovení upravených, stanovuje iba podmienky „záujmu maloletého dieťaťa“ a „potreby“ uloženia takéhoto opatrenia. Ustanovenie § 37 ods. 1 Zákona o rodine neurčuje, za akých podmienok je možné výchovné opatrenie uložiť, ale len upravuje podmienky, za akých určitý okruh osôb môže oznámiť rozhodujúce skutočnosti súdu alebo orgánu sociálnoprávnej ochrany detí, prípadne obci. V konaní preukázal splnenie oboch zákonných podmienok podľa ustanovenia § 37 ods. 2 veta prvá Zákona o rodine. Je v záujme maloletých, aby bol obnovený ich vzťah k rodine z otcovej strany. V konaní

nebolo zatiaľ preukázané, že zo strany maloletých nie je možné hovoriť o nevhodnom správaní, resp. zo strany matky o porušovaní jej rodičovských povinností. Za nevhodné a nežiadúce správanie je však možné považovať aj neprejavovanie žiadneho záujmu maloletých o svojich príbuzných zo strany otca, pričom práve navrhované výchovné opatrenie môže byť účinným prostriedkom na zistenie a odstránenie príčin tohto správania maloletých. Ak maloleté bez reálneho dôvodu odmietajú stretnutia so starými rodičmi, ako aj stretnutia a budovanie vzťahu so svojimi súrodencami, je takéto ich správanie nevhodné a vyžaduje výchovné opatrenie. Maloleté kopírujú negatívne názory a správanie matky smerom k otcovi. Voči otcovi neprejavujú žiadnu úctu ani rešpekt, ako to predpokladá ustanovenie § 43 ods. 2 Zákona o rodine. Rovnako s ním žiadnym spôsobom a v ničom nespolupracujú, nie sú ochotné ani len vzdialene komunikovať, preto je zrejmé, že neplnia svoje povinnosti tak, ako to vyžaduje ustanovenie § 43 ods. 3 písm. a) Zákona o rodine. Otec namietal špekuláciu súdu prvej inštancie, že by sa domáhal voči maloletým uloženia takých opatrení, ktoré by mali viesť k poškodeniu ich zdravia alebo rozvoja. Opätovne poukázal na to, že realizácia výchovného opatrenia osobou špecializovanou na detskú klinickú psychológiu je zároveň poskytovaním zdravotnej starostlivosti, preto nemôže viesť k poškodzovaniu ich zdravia a rozvoja. Výchovné opatrenie môže maloletému dieťaťu alebo rodičom uložiť aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pričom zákonnou podmienkou pre uloženie podľa § 15 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele je iba existencia potreby jeho uloženia v záujem maloletého dieťaťa. Nie je zřejmý racionálny dôvod, pre ktorý by zákonodarcu stanovil rozdielne materiálne podmienky pre možnosť uloženia toho istého typu výchovného opatrenia v závislosti od orgánu verejnej moci, ktorý ho ukladá. Otec zároveň namietal nesprístupnenie zvukového záznamu z výsluchu maloletých z 25. januára 2022, čo súd prvej inštancie v uznesení z 31. januára 2022 odôvodnil tým, že maloleté neudelili súhlas, aby bol zvukový záznam sprístupnený účastníkom konania a zároveň za zohľadnenia požiadavky upravenej v čl. 5 písm. g) Zákona o rodine nie je možné umožniť účastníkom konania aplikovať ich práva podľa ustanovenia § 97 ods. 1 Civilného sporového poriadku vo vzťahu k obsahu záznamu, pretože by tým boli narušené oprávnené záujmy maloletých účastníkov konania. Po pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 7. februára 2022 opätovne žiadal súd prvej inštancie o sprístupnenie obsahu výsluchu maloletých. Súd prvej inštancie poslal účastníkom konania iba písomný záznam o výsluchu maloletých, pričom zápisnica o tomto procesnom úkone podľa ustanovenia § 99 ods. 1 Civilného sporového poriadku nebola spísaná. Z obsahu zaslaných záznamov je zřejmé len miesto a čas vykonania výsluchu, identifikácia prítomných osôb a opis priebehu výsluchu bez toho, aby bol bližšie opísaný obsah výpovede maloletých. Oba záznamy obsahujú poznámku, že „Maloletá neudelila súhlas so sprístupnením záznamu rodičom a ostatným účastníkom.“, pričom nie je zřejmé, či išlo o spontánne vyjadrenie maloletých alebo sa tak maloleté vyjadrili na podnet súdu prvej inštancie, príp. prítomného procesného opatrovníka. Z procesnej úpravy nevyplýva možnosť, aby účastník konania dal či nedal súhlas na to, aby sa ďalší účastníci konania oboznámili s vykonaným dôkazom (napr. výsluchom maloletých detí). V tejto súvislosti otec poukázal na ustanovenie čl. 9, § 97 ods. 1, § 98 ods. 1 a ods. 2, § 188 ods. 2 Civilného sporového poriadku, § 195 ods. 3 vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špecializovaný trestný súd a vojenské súdy a uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. júna 2018 sp. zn. 5Cdo/103/2018. Zákonná ani podzákonná úprava nedáva súdu možnosť obmedziť prístup účastníka konania k vykonaným dôkazom a k možnosti vyjadriť sa k nim, najmä v prípade, keď je takýto dôkaz kľúčovým pre rozhodnutie súdu vo veci samej. Súdna rozhodnutia, na ktoré sa súd prvej inštancie v uznesení o odmietnutí sprístupnenia zvukového záznamu z výsluchu maloletých odvoláva, nie sú skutkovo ani právne podobné predmetnej veci, nakoľko v nich išlo o obmedzenie prístupu k obsahu vykonaných dôkazov z dôvodu existencie utajovaných skutočností a verejného záujmu, nejednalo sa o veci rodinnoprávnej agendy a možnosti obmedziť prístup ostatných účastníkov konania k výsluchu maloletých detí. Súdom prvej inštancie mu bolo znemožnené vyjadriť sa k dôkazu a prípadne vyvrátiť skutočnosti, ktoré mohli byť obsiahnuté vo výpovediach maloletých alebo navrhnúť doplnenie dokazovania súdom, prípadne zabezpečiť ďalšie dôkazy. Súd prvej inštancie nemal právomoc rozhodnúť o nesprístupnení zvukového záznamu. Otec v odvolaní poukázal tiež na to, že napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie nie je riadne odôvodnené. Súd prvej inštancie sa nevysporiadal s jeho argumentáciou o naliehavosti veci v súvislosti s pokračujúcim porušovaním základných práv otca a maloletých detí. Nevysporiadal sa s dôvodmi, pre ktoré navrhoval uložiť výchovné opatrenie aj matke ani neodôvodnil, z akých príčin nie je účelné a potrebné uložiť výchovné opatrenie pre obnovu vzťahu maloletých detí s ostatnými členmi jeho rodiny. Dostatočne nevysvetlil, z akého dôvodu nepokladal jeho tvrdenia a ním predložené dôkazy za dostatočne presvedčivé na preukázanie splnenia podmienok pre uloženie výchovného opatrenia. Neviedol, na základe čoho si z dokazovania vybral iba skutočnosti svedčiace v neprospech otca. Taktiež nie je zřejmé, ako sa vysporiadal s naplnením princípu najlepšieho záujmu maloletých za konkrétnych skutkových okolností prejednávanej veci a nevysporiadal

sa ani s otázkou najlepšieho záujmu maloletých B. a H. vo vzťahu k údajnému najlepšiemu záujmu maloletých. Z odôvodnenia rozhodnutia nie je zrejmé, prečo súd prvej inštancie zamietol aj návrh na nariadenie výchovného opatrenia za účelom napraviť vzťahy maloletých k súrodencom a k ich starým rodičom. Záverom odvolania otec navrhol, aby odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň žiadal žiadnemu z účastníkov nepriznať nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Podaním z 29. septembra 2022 otec doplnil svoje odvolanie, keď uviedol, že vo veci sp. zn. 3P/15/2015 Krajský súd v Bratislave uznesením zo 17. júna 2022 č. k. 11CoP/141/2021-1917 zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava I z 5. augusta 2020 č. k. 3P/15/2015-1702 a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V reakcii na zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Bratislave ho kontaktovala cez sociálnu sieť matka. Zároveň mu zaslala úradný záznam z výsluchu maloletých Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, v ktorých sa zjavne odráža fakt, že maloleté nevnímajú pozitívne jeho prítomnosť vo svojom živote i v dôsledku toho, že si ho matka pravidelne blokuje, čím sa znemožňuje jeho kontakt s maloletými. Maloletá B. spomenula, že nevedela, že otec sa s ňou vždy snaží skontaktovať a že má pre ňu aj darčeky. V žiadnom konaní nebolo podľa otca preukázané, že by sa bol voči maloletým dopúšťal toho, čo mu je kladené za vinu. Maloleté voči nemu nevyslovujú konkrétne námietky. Tieto zostávajú vo všeobecnej rovine, pričom celkom zjavne kopírujú negatívne vyjadrenia a postoje matky voči jeho osobe, alebo boli preukázateľne vyvrátené. Dlhoročný negatívny vplyv matky je dôsledkom toho, že ho maloleté odmietajú.

4. V podaní z 21. decembra 2022 otec namietal, že vo veci rozhodol vylúčený sudca (§ 365 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku). Uviedol, že 14. decembra 2022 mu bola doručená výzva Ústavného súdu SR na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľov (vrátane jeho osoby). Prílohou uvedenej výzvy bolo vyjadrenie v tom čase zákonného sudcu Mgr. Róberta Bardača, PhD. z 14. septembra 2022, z ktorého vyplývajú dôvodné pochybnosti o jeho nezaujatosti. V rámci vyjadrenia k podaniu ústavnej sťažnosti pre prietahy v konaní sp. zn. 3P/57/2017 sudca Mgr. Bardač, PhD. (v tom čase zákonný sudca i v prejednávanej veci – pozn. odvolacieho súdu) uviedol, že maloleté vypočúval aj v konaní sp. zn. 7P/1/2021, pričom ich názor na otca a jeho rodinu je výrazne negatívny. Samotné podanie ústavnej sťažnosti označil za „bizarné“. Zároveň mal za to, že nakoľko sťažovateľkami boli aj maloleté, je potrebné, aby bolo podanie ústavnej sťažnosti schválené poručenským súdom, nakoľko nejde o bežný úkon, ale o spor medzi rodičmi. Podľa otca sa vyjadrenie v tom čase zákonného sudcu Mgr. Bardača, PhD. vyznačuje netolerovanou mierou hodnotenia právnych úkonov účastníkov konania, osobitne otca. Vyhodnotiť využitie právneho nástroja ústavnej sťažnosti ako „bizarné“ nemožno považovať za konformné s tzv. teóriou zdania nestrannosti. Jeho vyjadrenie je potrebné vnímať aj v kontexte jeho hodnotenia prípustnosti ústavnej sťažnosti, ktorú Ústavný súd SR dňa 25. augusta 2022 prijal na ďalšie konanie. Už z odvolania podaného 13. apríla 2022 možno vyvodiť, že dôvody zaujatosti boli dané už v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, pričom zaujatosť v tom čase zákonného sudcu Mgr. Bardača, PhD. je jediným vysvetlením mnohých pochybení, ktorých sa súd prvej inštancie v konaní dopustil a ktoré boli namietané už v odvolaní. Napr. namietané vyjadrenie v tom čase zákonného sudcu o tom, že otec neprešiel žiadnou sebareflexiou, sa javí ako názor sudcu, ktorý sa silno vyhraňuje voči osobe otca, pričom je zrejme vedený osobnou zaujatosťou; nedostatočné a nesprávne realizované dokazovanie; nesprávne hodnotenie dôkazov, vrátane dôkazov z konania sp. zn. 3P/15/2015; nesprávne hodnotenie výchovného pôsobenia matky a vyjadrení otca vo vzťahu k matke; nesprávne právne posúdenie a porušenie práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti otec poukázal aj na bangalórske zásady správania sa sudcov. Podľa otca sa v tom čase zákonný sudca Mgr. Bardač, PhD. dopustil i formálneho pochybenia, keď Ústavnému súdu SR navrhol, aby ústavnú sťažnosť zamietol. V čase vyjadrenia k ústavnej sťažnosti muselo byť Mgr. Bardačovi, PhD. známe, že ústavná sťažnosť bola prijatá na ďalšie konanie, preto o nej musí byť rozhodnuté nálezom, ktorým sa ústavnej sťažnosti vyhovie alebo nevyhovie. Mgr. Bardačom, PhD. konštatované vnútorné presvedčenie, že „nestačí plná moc na zastupovanie udelená sťažovateľom v 5. rade“, vzbudzuje pochybnosti, či sudca svoju funkciu vo veci konajúceho sudcu vykonáva nezaujato a nestranné. Otec ako sťažovateľ je otcom maloletých, ku ktorým vykonáva všetky rodičovské práva a povinnosti. To, či boli alebo neboli porušené práva maloletých, nemožno považovať za vec spornú medzi rodičmi, najmä ak namietajú porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Ústavný súd SR navyše už o ústavnej sťažnosti maloletých sťažovateľiek raz konal, pričom v prípade uvedenej ústavnej sťažnosti boli maloleté zastúpené právnym zástupcom, ktorému plnú moc udelil otec. V súvislosti s tvrdením v tom čase zákonného sudcu Mgr. Bardača, PhD. o výrazne negatívnom názore maloletých na otca a jeho rodinu poukázal otec na lekárske správy od Dr.

Böhmera z kliniky detskej psychiatrie z 4. apríla 2015. V neposlednom rade v tom čase zákonný sudca Mgr. Bardač, PhD. vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti vylúčil, že by mohlo dôjsť k zásahom do práv sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy SR a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Dané konštatovanie Mgr. Bardača, PhD. odôvodňuje pochybnosti o jeho záujme rozhodnúť vo veci spravodlivo. Ústavný súd SR v náleze z 28. januára 2021 sp. zn. II. ÚS 406/2020 totiž konštatoval zásah do uvedených práv sťažovateľov s ohľadom na dĺžku konania a na zbytočné prieťahy.

5. Podaním z 20. apríla 2023 otec uviedol, že v konaní sp. zn. 3P/15/2015 boli vykonané nové dôkazy. Okresný súd Bratislava I uskutočnil 1. februára 2023 pohovor z maloletými. Z vyjadrenia matky a procesného opatrovníka na pojednávaní 10. februára 2023 a z vyjadrenia ošetrojúcej pedopsychiatricky jednoznačne vyplýva, že ošetrojúca pedopsychiatricka i procesný opatrovník vnímajú to, že maloleté odmietajú otca, pričom tento ich postoj v čase podania jeho návrhu nebol ani u jednej z maloletých. Matka sa začala aktivizovať až po jeho oznámení, že ak budú pokračovať nezhody medzi rodičmi v zásadných otázkach a nebudú z jej strany dodržiavané dohodnuté termíny pre maloleté (napr. pri vyšetreniach lekárov), bude z jeho strany nutné podať návrh na súd. Postoj maloletých voči nemu sa začal kontinuálne zhoršovať najmä po podaní návrhu v konaní sp. zn. 3P/15/2015. Ich psychický stav sa začal zhoršovať po nariadení neodkladného opatrenia v konaní sp. zn. 3P/15/2015, ktorým boli maloleté zverené do osobnej starostlivosti matky. Matka síce verbalizuje, že maloleté postupujú adekvátnu liečbu, avšak ošetrojúca pedopsychiatricka maloletým predpisuje medikamentóznú liečbu so sporadickými kontrolami, pričom psychologická liečba je iba podľa maloletými identifikovanej potreby. Starostlivosť poskytovaná maloletým nie je dostatočná ani adekvátna a nesmeruje k riešeniu toho, že maloleté odmietajú otca a celú jeho rodinu. Obsah údajne psychologickéj pomoci si určujú maloleté samy, pričom matka doň odmieta vstupovať. Na pojednávaní 27. marca 2023 matka predložila komunikáciu maloletých, z ktorej má vyplývať, že maloletá A. nie je ochotná s otcom komunikovať. Matkou predložená komunikácia iba potvrdzuje nutnosť odborného psychologického poradenstva v zmysle navrhovaného výchovného opatrenia. I keď matka tvrdí, že ide o komunikáciu a názor maloletých na otca, v skutočnosti zo správ vyplýva, že ide o komunikáciu výlučne matky s maloletou A., pričom žiaden názor maloletej B. matka súdu nepredložila. V súvislosti s pohovorom maloletých z 1. februára 2023 otec odmietol tvrdenia, že ich bil a že skoro vytrhol dvere z pántov iba preto, že chcela byť maloletá B. sama, čo sú jediné faktické tvrdenia, ktorými maloleté odôvodňujú odmietanie jeho osoby. Všetky ostatné vyjadrenia maloletých o jeho nevhodnom správaní sa je možné považovať za hodnotiace úsudky maloletých, ku ktorým sa nie je možné relevantne vyjadriť. Otec poukázal na vývoj názorov maloletých v rámci konania sp. zn. 3P/15/2015. Taktiež zdôraznil, že predbežné opatrenie nariadené uznesením z 24. septembra 2015 č. k. 3P/15/2015-230 o jeho styku s maloletou A. za asistencie psychológa Linky detskej istoty, n.o. bolo v platnosti tri mesiace. Predbežné opatrenie o jeho styku s maloletými za asistencie psychológa Linky detskej istoty, n. o. nariadené uznesením z 14. júla 2017 č. k. 3P/15/2015-714 sa nerealizovalo z dôvodov na strane akreditovaného subjektu, pričom bolo v platnosti po dobu šiestich mesiacov. Otec zároveň poznamenal, že voči Mgr. Kataríne Škultétyovej ako zákonnej sudkyňi po prípadnom zrušení a vrátení veci odvolacím súdom podal 20. apríla 2023 námietku zaujatosti.

6. Otec v podaní zo 14. septembra 2023 uviedol, že maloleté s ním naďalej nekomunikujú, resp. maloletá A., na ktorú má telefonický kontakt, s ním komunikuje veľmi obmedzene. Komunikácia s matkou neprináša žiadne pozitívne výsledky, nakoľko matka maloleté podporuje v tom, aby s ním nekomunikovali, lebo sa s ich názorom stotožňuje. V konaní sp. zn. B1-3P/57/2017 bol 31. júla 2023 návrh starých rodičov na určenie styku s maloletými zamietnutý, pričom písomné vyhotovenie rozsudku zatiaľ vypracované nebolo. V danom konaní sa uskutočnil pohovor s maloletými, z ktorého vyplýva, že maloletá B. nemá vôbec záujem o kontakt so starými rodičmi, zatiaľ čo maloletá A. má záujem o kontakt so starým otcom. Potom, čo maloletá A. akceptovala termín stretnutia so starým otcom, k stretnutiu nedošlo z dôvodu, že bola na dovolenke, o ktorej však musela vedieť vopred. Ide o ilustráciu toho, že napriek tomu, že maloletá do istej miery výlučne verbálne deklaruje záujem o kontakt, v skutočnosti k jeho realizácii nedochádza. Preukazuje to i komunikácia s maloletou A., ktorá s otcom začala komunikovať iba preto, aby mu oznámila, že so stretnutím so starým otcom súhlasila iba preto, že ich stále ťahajú po súdoch. Následne si otca zablokovala. Postoj maloletej A. k nemu dokumentuje i jej komunikácia s matkou predložená v konaní sp. zn. B1-3P/15/2015 týkajúca sa podpísania prihlášok maloletej na strednú školu zo strany otca. Ak by mala byť jednou z podmienok uloženia výchovného opatrenia i nevhodné správanie sa detí, tak táto podmienka bola a je naplnená. V prípade, ak s ním maloleté

prakticky nekomunikujú a ani ho nerešpektujú, pričom je zrejmé, že matka ich v tomto postoji podporuje, a zároveň nič objektívne neospravedlňuje existenciu tohto stavu, je na mieste, aby sa domáhal uloženia výchovného opatrenia a je úlohou súdu, aby toto výchovné opatrenie uložil, čo vyplýva aj zo súdnych rozhodnutí (napr. uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 30. novembra 2021 sp. zn. 6CoP/42/2021, rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 29. septembra 2022, sp. zn. 2Cdo/130/2022, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci C. proti Fínsku z 9. mája 2006 č. 18249/02).

7. V podaní z 29. januára 2024 otec doplnil, že v konaní sp. zn. B1-3P/15/2015 bol 11. októbra 2023 vyhlásený rozsudok, ktorým boli maloleté zverené do osobnej starostlivosti matky s tým, že právo zastupovať maloleté a spravovať ich majetok majú obaja rodičia. Styk otca s maloletými zostal neupravený. Proti uvedenému rozsudku podal odvolanie. Ďalej uviedol, že jeho komunikácia s maloletými neexistuje. Maloletá A. si ho zablokovala a ďalšie pokusy o kontakt odmietla. Maloleté nejavia žiaden záujem o súrodencov H. a B.. Poukázal na závery, ku ktorým dospeli súdy v konaní sp. zn. B1-3P/15/2015. V súdnych konaniach neboli nikdy spochybnené jeho rodičovské kompetencie, čo potvrdil aj rozsudok vo veci sp. zn. B1-3P/15/2015, ktorý mu rodičovské práva neodňal.

8. Matka ani kolízny opatrovník sa k odvolaniu otca nevyjadrili.

9. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 3 ods. 5 písm. b) Civilný mimosporový poriadok) po zistení, že odvolanie bolo podané včas oprávnenou osobou – otcom maloletých detí (§ 359 a § 362 ods. 1 Civilného sporového poriadku a § 7 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku), proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (uznesenie § 355 ods. 2 Civilného sporového poriadku), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 363 Civilného sporového poriadku), preskúmal napadnuté rozhodnutie bez viazanosti rozsahom (§ 65 Civilného mimosporového poriadku) a dôvodmi odvolania (§ 66 Civilného mimosporového poriadku), bez potreby zopakovania alebo doplnenia dokazovania (§ 68 Civilného mimosporového poriadku), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku á contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku) a dospel k záveru, že odvolaniu otca nemožno priznať úspech a napadnuté uznesenie je dôvodné potvrdiť. (§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku).

10. Predmetom konania je uloženie výchovného opatrenia matke a maloletým deťom podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu po dobu 12 mesiacov.

11. Predmetom odvolacieho konania v dôsledku odvolacích námietok otca je posúdiť správnosť postupu i rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým návrh otca na uloženie výchovného opatrenia zamietol.

12. Podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne (1). Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (2).

13. Odvolací súd nezistil v tejto veci dôvod, pre ktorý by nemal súhlasiť s podstatou argumentácie použitej súdom prvej inštancie na podporu ním zvoleného postupu a rozhodnutia. Práve pre správnosť a objektívnu argumentačnú presvedčivosť takto súdom prvej inštancie predstretých dôvodov by tak zásadne postačovalo len konštatovanie správnosti dôvodov súdu prvej inštancie odvolacím súdom s odvolaním sa na ne (§ 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Nakoľko tu však je i nesúhlas otca s takýmito dôvodmi, a tým vyvolaná potreba vysporiadania sa aj s tzv. odvolacími námietkami otca (§ 387 ods. 3 Civilného sporového poriadku), pre úplnosť odôvodnenia odvolací súd považuje za potrebné doplniť nasledovné:

14. Odvolací súd sa ako prioritnou odvolacou námietkou otca zaoberal námietkou o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia a z toho vyplývajúcou nepreskúmateľnosťou, keďže v prípade jej preukázania by bolo dôvodné napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie.

15. Podľa § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

16. Obsahom práva na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je umožniť každému bez akejkoľvek diskriminácie reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu vo veci konať a rozhodnúť. Právo na spravodlivý súdny proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Do práva na spravodlivý proces ale nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa rozhodlo v súlade s jeho požiadavkami (I. ÚS 50/04). Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

17. Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci teda nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§ 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Citované zákonné ustanovenia sa totiž chápu aj z hľadiska práv účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, a tieto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (porovnaj napr. rozsudok vo veci García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I) tak, že rozhodnutie súdu musí viesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument účastníka konania bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ (porovnaj uznesenie z 3. júla 2003 sp. zn. IV. ÚS 115/03). Ústavný súd vo svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“. Odvolací súd v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie sa v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia podaného súdom prvej inštancie (porovnaj rozsudok Helle proti Fínsku z 19. decembra 1997, sťažnosť č. 20772/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII).

18. Porovnajúc odôvodnenie preskúmaného uznesenia súdu prvej inštancie s vyššie uvedenými kritériami je zrejmé, že súd prvej inštancie sa nimi riadil dôsledne. V odôvodnení uznesenia sú uvedené komplexne skutkové zistenia v spojitosti s čiastkovými zisteniami, ktoré majú logickú nadväznosť a

v súhrne umožnili vytvoriť záver o celkovom skutočnom stave vo vzťahu k výchovnému opatreniu. Z odôvodnenia sú zrejmé relevantné myšlienkové postupy a úvahy, ktoré viedli súd prvej inštancie k takémuto spôsobu rozhodnutia. Je tiež zrejmé, aký právny záver o skutkovom stave veci urobil súd prvej inštancie. Postupom súdu prvej inštancie nebolo znemožnené stranám, aby uskutočňovali procesné práva, nedošlo k porušeniu ich práva na spravodlivý súdny proces.

19. K odvolacej námietke otca maloletých detí, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (teda že nesprávne hodnotil dôkazy) odvolací súd uvádza, že ani táto námietka nie je nedôvodná. Súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre náležité zistenie skutočného stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa § 191 Civilného sporového poriadku a z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam. Námietku otca, že súd prvej inštancie si selektívne vybral iba tie dôkazy, ktoré vyznievajú v jeho neprospech vyhodnotil odvolací súd ako nepreukázanú, vyplývajúcu len v konaniach vo veci maloletých detí B. prezentovaným nekritickým postojom otca.

20. Ani námietka otca týkajúca sa porušenia práva na spravodlivý proces v dôsledku neoznámenej mu vyjadrenia sa maloletých nie je dôvodná.

21. Podľa § 38 ods. 1 a 2 Civilného mimosporového poriadku ak je účastníkom maloletý, ktorý je schopný vyjadriť samostatne svoj názor, súd na jeho názor prihliadne (1). Názor maloletého zisťuje súd spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a vyspelosti. Podľa povahy veci zisťuje súd názor maloletého bez prítomnosti iných osôb (2).

22. Podľa § 43 ods. 1 Zákona o rodine maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. V konaniach, v ktorých sa rozhoduje o veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, má maloleté dieťa právo byť vypočuté. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti.

23. Ustanovenie § 43 ods. 1 Zákona o rodine kladie dôraz pri rozhodovaní na to, že maloleté dieťa, ktoré je schopné s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť samostatne svoj názor, má právo vyjadrovať ho slobodne vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti. Vychádzajúc z uvedeného ustanovenia je nutné tiež zdôrazniť, že článok 12 Dohovoru o právach dieťaťa ustanovuje, že štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom názorom dieťaťa sa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

24. Podľa Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovaný verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

25. Žiada sa zdôrazniť, že súd prvej inštancie správne prihliadol na názor maloletých, ktoré sú už schopné podať autonómne, samostatné rozhodnutie s ohľadom na dlhotrvajúcu vzťahovú situáciu v rodinnom prostredí, dokážu samé vypovedať o skutočnostiach, ktoré prežívajú a vyjadriť svoj názor. Za danej situácie bolo preto práve potrebné mimo iného akceptovať aj názor maloletých detí.

26. Pokiaľ ide o samotný procesný postup, z obsahu spisu je zrejmé, že zákonný sudca rešpektoval a umožnil otcovi plné uplatnenie jeho procesných práv v celom rozsahu a otcovi maloletej nebolo znemožnené podieľať sa na konaní a vplývať na výsledok konania. Výsluch maloletých, ktorý bol vykonaný súdom prvej inštancie v neprítomnosti rodičov je bežnou aplikačnou praxou. Tu odvolací súd uvádza, že podľa ustálenej judikatúry platí, že takýto postup súdu prvej inštancie (zisťovanie názoru maloletých detí v neprítomnosti rodičov bez následného sprístupnenia zvukového záznamu z tohto výsluchu) nemožno zásadne považovať za odňatie možnosti konať pred súdom, pretože v súlade s § 38 Civilného mimosporového poriadku sa názor maloletého súd zisťuje spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a vyspelosti, pričom podľa povahy veci je možné ho zistiť aj bez prítomnosti iných osôb aj s prihliadnutím na možný konflikt lojality maloletého. Za danej situácie, preto súd prvej inštancie svojím postupom nevytláčil otca z realizácie žiadneho procesného práva, ktoré mu Civilný mimosporový poriadok priznáva.

27. Odvolací súd zdôrazňuje, že výsluch maloletých detí sa v aplikačnej praxi uskutočňuje spravidla v neprítomnosti rodičov a to práve z dôvodu, aby deti neboli vystavené tlaku rodičov, vystavené konfliktu lojality. Odvolací súd poukazuje aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo 3/2023 z 29. marca 2023, kde NS uviedol: „Nedôvodná je aj námietka dovolateľa, že súd prvej inštancie mu nesprístupnil písomný záznam z pohovoru s maloletou. Na tomto mieste dovolací súd poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu z 28. mája 2020 sp. zn. 2Cdo/74/2020, v ktorom uviedol nasledovné: „V posudzovanej veci s odkazom na vyššie citované zákonné ustanovenia, s poukazom na najlepší záujem dieťaťa ako základné kritérium pri všetkých úkonoch súdu, ktoré sa týkajú detí, za zohľadnenia čl. 5 písm. g/ Základných zásad Zákona o rodine dovolací súd dospel k záveru, že v prípade zvukových záznamov z pohovorov s maloletými deťmi sledujúc uvedenú zásadu, implementovanú do Základných princípov mimosporového konania (čl. 4 Civilného mimosporového poriadku) nie je možné automaticky aplikovať ustanovenie § 98 ods. 2 Civilného sporového poriadku. Vzhľadom na absenciu osobitného ustanovenia v tomto smere v rozhodujúcom procesnom predpise (Civilného mimosporového poriadku) má dovolací súd za to, že za použitia čl. 3 ods. 2 Základných princípov Civilného mimosporového poriadku a v súlade s ustanoveniami čl. 1, 2 a 4 Základných princípov Civilného mimosporového poriadku s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu, postup rodičov detí v konaní, ich pretrvávajúci rodičovský konflikt a prežívanie maloletej preukázané v konaní, že v dôsledku vyhovnenia žiadosti otca by mohlo dôjsť k neprípustnému vystaveniu maloletej konfliktu lojality a následnému pocitu viny, preto súdy nižších inštancií postupovali správne, keď otcovi maloletej nesprístupnili záznamy z jej výsluchu, a teda námietka dovolateľa je v tejto časti nedôvodná.“ Tento právny záver je možné analogicky aplikovať aj v súdnej veci. Je plne v súlade s najlepším záujmom maloletej, predovšetkým v kontexte vystavovania maloletej konfliktu lojality k rodičom, že dovolateľ nebol oboznámený s obsahom pohovoru/pohovorov s maloletou.“

28. Otec maloletých detí v doplnení odvolania vzniesol námietku zaujatosti zákonného sudcu Mgr. Róberta Bardača, PhD. s ohľadom na jeho postup a vyjadrenia po rozhodnutí vo veci v rámci vyjadrenia sa k ústavnej sťažnosti.

29. V zmysle § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

30. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu k stranám, resp. účastníkom, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

31. Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (porovnaj Nález ÚS SR sp. zn. I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

32. Odvolací súd dodáva, že o nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Svojím správaním má dbať na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. Musí mať dostatok schopností ovládať svoje konanie aj sféru svojich

vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednávaniu sporu a k stranám sporu je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami strán v priebehu i mimo konania, ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj judikát R 47/1998). Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti.

33. Zo všetkých otcom prezentovaných skutočností je zrejmé, že ním tvrdenú zaujatosť vyvodzuje len z vyjadrení zákonného sudcu k ústavnej sťažnosti podanej otcom a maloletými deťmi vo veci vedenej pôvodne na Okresnom súde Bratislava I podľa sp. zn. 3P/57/2017 po rozhodnutí danej veci. V prvom rade treba uviesť, že otcom maloletých detí prezentované námietky zaujatosti zákonného sudcu sa týkajú postupu súdu v inom konaní. Taktiež vyvodzovanie zaujatosti súdu vzhľadom na jeho vyjadrenie, že „otec neprešiel žiadnou sebareflexiou“ je irelevantné. Takéto konštatovanie nepreukazuje, že by vzťah sudcu k otcovi dosahoval takú intenzitu a povahu, že by sudca nebol schopný nezávisle a nestranne rozhodovať. Je potrebné však uviesť, že subjektívna nespokojnosť otca maloletých detí s právnym názorom konajúceho súdu a následným rozhodnutím vo veci samej nie je objektívnym dôvodom pre vylúčenie, resp. vyslovenie pochybnosti o nezaujatosti sudcu.

34. Odvolací súd dáva do pozornosti odvolateľa, že ním citovaná právna úprava ustanovenia § 365 ods. 3 Civilného sporového poriadku v doplnení jeho odvolania sa na veci starostlivosti o maloleté deti nevzťahuje. Tieto konania sa riadia Civilným mimosporovým poriadkom, ktorý v § 62 ods. 2 ustanovuje, že odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať až do rozhodnutia o odvolaní.

35. Otec v odvolaní namieta i nesprávne právne posúdenie. Odvolací súd má za to, že súd prvej inštancie vec správne posúdil podľa nižšie citovaných zákonných ustanovení

36. Podľa § 37 ods. 2 písm. d) Zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd uloží maloletému dieťaťu a jeho rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu alebo inému odbornému poradenstvu.

37. Podľa Čl. 5 Zákona o rodine záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä a) úroveň starostlivosti o dieťa, b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa, e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou, f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami, i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

38. Odvolací súd dodáva, že výchovné opatrenia sú súčasťou systému, ktorý komplexne zabezpečuje riešenie vzťahov medzi rodičmi a deťmi. Súd nimi vykonáva dohľad nad výkonom rodičovských práv a povinností a nad dieťaťom. Uplatňujú sa ešte pred zásahom do rodičovských práv a povinností za predpokladu, že budú dostatočným nástrojom pre vyriešenie poruchy a pre zabezpečenie riadneho výchovného prostredia pre dieťa. Vždy však musia sledovať základný cieľ starostlivosti súdu o maloleté dieťa, ktorým je záujem maloletého dieťaťa.

39. V prejednávanej veci navrhované výchovné opatrenie o povinnosti podrobiť sa matke i maloletým deťom psychologickému poradenstvu sa všeobecne v obdobných prípadoch javí veľmi účinným. V danom prípade však ako správne uzavrel súd prvej inštancie nebola splnená hmotno-právna podmienka uloženia výchovného opatrenia, keď nebolo preukázané, že to vyžaduje záujem maloletých detí.

40. Objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletých detí je ako správne uzavrel i súd prvej inštancie „záujem maloletého dieťaťa“. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil záujem maloletých, nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti a to

vzhľadom na zdravotný stav maloletých, zdravý psychický vývoj a na emocionálne väzby maloletých k otcovi. V tejto súvislosti vid' nález Ústavného súdu SR z 19.9.2018 sp. zn. I. ÚS 216/2018. Odvolací súd je názoru, že reparácia vzťahu maloletých dcér s otcom je možná len postupným obnovovaním dôvery detí v otca. Výchova detí a starostlivosť o ich vývoj, ich ochrana by mala byť stredobodom neustáleho záujmu celej spoločnosti. Maloleté deti pre svoje slabšie právne postavenie potrebujú osobitnú ochranu a starostlivosť. Táto ochrana by im mala byť poskytovaná predovšetkým v prostredí rodiny. Vo formovaní osobnosti detí predstavuje vzťah k rodičom nezastupiteľné miesto. Ak rodina neplní svoje funkcie a ak je vzťah detí k rodičovi (tu k otcovi) narušený, je vyžadovaná pomoc zo strany spoločnosti, t.j. v danom prípade súdu, napríklad prostredníctvom inštitútu výchovného opatrenia. Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že nemocenská intervencia štátu do rodiny v povahe výchovného opatrenia je namieste len vtedy, ak to vyžaduje ochrana a všestranný rozvoj dieťaťa, ak je to v jeho záujme. Rozhodujúcim je tiež princíp adekvátnosti, t.j. nachádzanie miery intervencie do rodiny v záujme maloletých detí pomaly sa blížiacich k veku dospelosti a zároveň nachádzanie prostriedkov tejto intervencie tak, aby tieto prostriedky boli primerané s ohľadom na záujem dieťaťa i práva jeho rodičov. O zaistenie najlepšieho záujmu maloletých detí musia v prvom rade usilovať rodičia. Cieľom je napomôcť navráteniu riadneho výchovného prostredia a nie prípadne do vzťahu medzi rodičom a dieťaťom neadekvátne zasahovať. V danej veci by i podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na dlhodobu nepriaznivé vzťahy otca s maloletými, vzhľadom na zhoršený psychický stav maloletých, navštevovanie psychiatra i psychológa uloženie výchovného opatrenia mohlo ešte viac negatívne ovplyvniť ich vzťah s otcom a ešte viac narušiť ich dôveru k otcovi. Pokiaľ maloleté deti explicitne odmietajú psychologické poradenstvo a toto si spájajú so vzťahom k otcovi, a teda, že len z dôvodu správania otca musia podstupovať psychologické poradenstvo, nie je splnená hmotnoprávna podmienka uloženia výchovného opatrenia, a teda, že výchovné opatrenie bude v záujme maloletých detí. Výchovné opatrenie nie je v súčasnosti vhodným prostriedkom nápravy vzťahu maloletých detí k otcovi. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie zastáva názor, že pri riešení aktuálnej situácie nie je vhodná odborná intervencia spočívajúca v pomoci pri budovaní kultivovanej a konštruktívnej komunikácie a korektných vzťahov formou nariadeného výchovného opatrenia.

41. V odvolaní otca neboli uvedené žiadne také relevantné skutočnosti, ktorými by spochybnil zamietnutie uloženia výchovného opatrenia matke i maloletým deťom. Odvolací súd napriek tomu apeluje na matku, aby si uvedomila, že ako preferenčný rodič, ktorému boli maloleté zverené do osobnej starostlivosti je povinná okrem riadneho zabezpečovania tejto osobnej starostlivosti vyvinúť maximálne úsilie o vytvorenie priestoru na to, aby sa maloleté stýkali s otcom.

42. Ďalšie odvolacie argumenty otca odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné, bez potreby sa nimi osobitne vysporiadavať. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov, súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty účastníkov konania (porovnaj napríklad rozhodnutia ÚS SR II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II. ÚS 200/09 a podobne). Na ďalšiu irelevantnú argumentáciu zachádzajúcu podrobne do nadbytočných detailov, nespôsobilú ovplyvniť určenie výchovného opatrenia, preto odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou.

43. S poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku z dôvodu vecnej správnosti potvrdil vrátane rovnako správneho závislého výroku uznesenia súdu prvej inštancie o náhrade trov konania účastníkov, ktorý inak odvolaním ani spochybnený nebol a v prípade ktorého ani odvolací súd nezistil žiadne zjavné dôvody ich nesprávnosti.

44. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovenia § 52 Civilného mimosporového poriadku tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania, keďže nebol zistený žiaden z dôvodov pre pripustenie výnimiek z jeho aplikácie.

45. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0, čiže jednoducho (§ 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je podľa § 421 Civilného sporového poriadku prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri, ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 Civilného sporového poriadku).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo, ak do konania vstúpil (§ 426 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 Civilného sporového poriadku).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 Civilného sporového poriadku).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 Civilného sporového poriadku).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 Civilného sporového poriadku).